

C/2023/447

1.12.2023

P9_TA(2023)0112

Moldova Vabariigi ees seisvad ülesanded

Euroopa Parlamendi 19. aprilli 2023. aasta resolutsioon Moldova Vabariigi ees seisvate ülesannete kohta (2023/2595(RSP))

(C/2023/447)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Moldova Vabariigi, Ukraina ja Venemaa kohta,
 - võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Moldova Vabariigi vahelist assotsieerimislepingut ⁽¹⁾, mis hõlmab põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduspiirkonda ja mis jõustus täielikult 1. juulil 2016. aastal,
 - võttes arvesse Moldova Vabariigi ELi liikmeks astumise taotlust, mille ta esitas 3. märtsil 2022, ja sellele järgnenud kandidaatriigi staatuse andmist Euroopa Ülemkogu poolt 23. juunil 2022, tuginedes komisjoni positiivsele hinnangule ja arvestades Euroopa Parlamendi väljendatud seisukohti,
 - võttes arvesse komisjoni 17. juuni 2022. aasta arvamust Moldova Vabariigi Euroopa Liidu liikmeks astumise avalduse kohta (COM(2022)0406), nõukogu 24. juuni 2022. aasta järeldusi Ukraina, Moldova Vabariigi ja Gruusia ELi liikmeks astumise taotluste kohta, komisjoni 1. veebruari 2023. aasta analüüsiaruannet Moldova õigusaktide ELi *acquis*'ga vastavusse viimise kohta (SWD(2023)0032) ning komisjoni 6. veebruari 2023. aasta assotsieerimiskava rakendamise aruannet Moldova Vabariigi kohta (SWD(2023)0041),
 - võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 23. märtsi 2023. aasta järeldusi,
 - võttes arvesse 7. veebruaril 2023 toimunud ELi ja Moldova assotsiatsiooninõukogu seitsmendale kohtumisele järgnenud ühisavaldust ning 23. märtsil 2023 toimunud ELi–Moldova parlamentaarse assotsieerimiskomitee 13. kohtumise lõppavaldust,
 - võttes arvesse ÜRO põhikirja, Helsingi lõppakti ja Pariisi uue Euroopa hartat,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõikeid 2 ja 4,
- A. arvestades, et Moldova Vabariik on algusest peale mõistnud hukka Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ja toetanud Ukraina territoriaalset terviklikkust; arvestades, et sõda on Moldova Vabariiki ebaproportsionaalselt mõjutanud, kuna ta on pidanud toime tulema rohkem kui 700 000 riiki sisenenud Ukraina pagulasega, mis on proportsionaalselt suurem pagulaste arv kui üheski teises riigis, ning arvestades, et rohkem kui 100 000 pagulast on endiselt Moldovas, samal ajal kui Moldova majandust on tõsiselt mõjutanud kaubandusmahu ja välisinvesteeringute vähenemine ning energia- ja transpordihindade tõus; arvestades, et Venemaa Föderatsioon koos Venemaa toetatavate riigisestest osalejatega on ohutanud ja kasutanud sellest tulenevat majanduslikku ebakindlust, et vähendada Moldova valitsuse Euroopa-meelse poliitika õiguspärasust ja suurendada sellele vastuseisu;
- B. arvestades, et Venemaa on kasutanud gaasiekspordi Moldova valitsuse survekampania vahendina, sealhulgas selle Euroopa-meelse orientatsiooni tõttu, ning tekitas 2021. ja 2022. aastal kunstlikult gaasitarnekriisi; arvestades, et energia relvana kasutamine Venemaa poolt on Moldova energiaspektori veelgi hapramaks muutnud, samas kui Moldova ning ELi gaasi- ja elektrituru vahelised ühendused ning muud mehhanismid on aidanud riigil kriisist jagu saada; arvestades, et kõrged energiahinnad on viinud inflatsiooni 30 %-ni ning Moldova majandustoodang vähenes 2022. aastal eelmise aastaga võrreldes reaalkaardis 5,9 %; arvestades, et kuigi Moldova Vabariik on mitmekesistanud oma maagaasitarneid Venemaast eemale liikudes, sõltub tema elektrivarustus suurel määral Vene omanduses olevast Cuciurgani elektrijaamast Transnistria piirkonnas;

⁽¹⁾ ELT L 260, 30.8.2014, lk 4.

- C. arvestades, et 1990. aastate alguses osales Venemaa otseselt Moldova riigi vastases Transnistria sõjas ning toetab sellest ajast alates jätkuvalt *de facto* okupeeritud Transnistria piirkonda, kus veel praegu on ebaseaduslikult 1 500 Venemaa sõjaväelast; arvestades, et 22. juunil 2018 nõudis ÜRO Peaassamblee tungivalt, et Venemaa Föderatsioon viiks tingimusteta ja viivitamata lõpule oma vägede ja relvastuse nõuetekohase väljaviimise Moldova Vabariigi territooriumilt; arvestades, et Transnistria piirkonnas Ukraina-Moldova piiril Cobasnas asuvas laos on ligikaudu 22 000 tonni nõukogudeaegset laskemoona ja sõjavarustust, mida valvab Venemaa vägede operatiivrühm; arvestades, et vaatamata 1999. aastal ja uuesti 2021. aastal võetud kohustustele ei ole Venemaa Föderatsioon suutnud tagada nende relvade täielikku hävitamist ega oma ebaseaduslikult riigis viibivate vägede väljaviimist;
- D. arvestades, et 21. veebruaril 2023 tühistas Venemaa Föderatsiooni president Vladimir Putin oma 7. mai 2012. aasta dekreeidi Venemaa Föderatsiooni välispoliitika rakendamise meetmete kohta, millega muu hulgas kohustati Venemaad otsima võimalusi separatismi probleemi lahendamiseks, lähtudes Transnistria eristaatuse kindlaksmääramisel Moldova Vabariigi suveräänsuse, territoriaalse terviklikkuse ja neutraalse staatuse austamise põhimõttest;
- E. arvestades, et Venemaa Föderatsioon on kasutanud provokatsioone, desinformatsiooni, küberründeid ja muid hübriidvahendeid, et õõnestada Moldova Vabariigi stabiilsust ja suveräänsust; arvestades, et Moldova Vabariik on viimastel aastatel pidanud toime tulema Venemaa ja venemeelsete allikate ja meediaväljaannete üha sagedasema desinformatsiooniga; arvestades, et Venemaa õõnestava tegevusega Moldova informis püütakse ka vähendada rahva laialdast toetust ajutiselt ümberasustatud ukrainlastele ja Euroopa Liidule, siduda Ukraina relvajõud lõunapiiril ja soodustada destabiliseerimist; arvestades, et Venemaa kavandatud muud aktiivsed meetmed hõlmavad valitsusväliste organisatsioonide ja „kultuurikeskuste“ kattevarjus variorganisatsioonide loomist ja edendamist, mille eesmärk on luua tugev venemeelne poliitiline ja ühiskondlik toetajaskond, et Moldova Vabariigist saaks taas Venemaa süsivesinikest sõltuv riik, ning Moldova Vabariigi okupeeritud Transnistria piirkonnas relvastatud eskaleerumist põhjustada võivate meetmete võtmist; arvestades, et Venemaa ametnikud on korduvalt ja valesti väitnud, et Moldova Vabariigi vene keelt kõnelevat elanikkonda survestatakse;
- F. arvestades, et Venemaa raketid, mille sihtmärk on olnud Ukraina, on lennanud mitmel korral üle Moldova Vabariigi territooriumi, rikkudes selgelt Moldova suveräänsust, ning mitmel korral on Venemaa raketiprügi langenud Moldova territooriumile, põhjustades kahju ja seades ohtu tsiviilisikute elu; arvestades, et Moldova õhuseire ja -kaitse vajab kiiresti investeeringuid ja ajakohastamist ning Moldova valitsus on palunud oma läänepartneritelt õhukaitsesüsteeme;
- G. arvestades, et 9. veebruaril 2023. aastal teatas Ukraina president Volodõmõr Zelenskõi Euroopa Ülemkogule, et Ukraina sai jälle Venemaa salateenistuse kavatsusele hävitada Moldova Vabariigi demokraatlik süsteem ja luua kontroll riigi üle; arvestades, et seda kinnitas hiljem Moldova Vabariigi president Maia Sandu, kes teatas, et riik on saanud luureandmeid, mis viitasid Venemaa kavatsusele riigi Euroopa-meelsed juhid vägivaldselt kukutada;
- H. arvestades, et Venemaa kasutab riigi poliitilise olukorra destabiliseerimiseks venemeelseid oligarhe ning sisemisi poliitilisi jõude, nagu erakond Šor; arvestades, et teadete kohaselt on erakond Šor alates 2022. aasta augustist valitsusevastastel meeleavaldustel osalemiseks värvanud aktiivselt inimesi, korraldanud logistikat ning kodanike ebakindlat majanduslikku olukorda ära kasutades pakkunud neile rahalisi stiimuleid; arvestades, et erakonna Šor juht Ilan Šor põgenes 2019. aastal Moldova Vabariigist, kuna ta mõisteti süüdi rahapesus ja omastamises ühes pangapettuse skandaalis, mille tulemusel suunati ühe miljardi USA dollari suurune summa Moldova pangandussüsteemist kõrvale; arvestades, et 13. aprillil 2023 määras Chişinău apellatsioonikohus Ilan Šorile pangapettuse juhtumise esitatud korruptsioonisüüdistuste eest 15-aastase vanglakaristuse; arvestades, et Moldova prokurörid taotlevad Iisraelilt tema väljaandmist ja on esitanud ebaseaduslike rahaliste vahendite saamise eest süüdistuse ka tema erakonnale;
- I. arvestades, et Moldova valitsus on kutsunud ELi üles kehtestama sanktsioonid tagaotsitava oligarhi Ilan Šori suhtes, keda ta süüdistab Venemaa aitamises Chişinău valitsuse vastase hübriidsõja korraldamisel, algatades selleks sotsiaalseid rahutusi; arvestades, et Ameerika Ühendriigid ja Ühendkuningriik on Ilan Šorile määranud karistuse osalemise eest ühe miljardi USA dollari suuruses pangapettuses ja muudes ebaseaduslikes skeemides;
- J. arvestades, et Moldova Vabariigi demokraatia on näidanud oma vastupanuvõimet Venemaa desinformatsioonile ja propagandale valitsuse hiljutise ümberkorraldamise ajal, hoolimata Venemaa ja Venemaa toetatud õõnestavast tegevusest; arvestades, et hoolimata kõigist destabiliseerimiskatsetest on Moldova rahvas ja juhid kindlalt otsustanud jätkata enda valitud teekonda Euroopa suunas;

- K. arvestades, et Moldova Vabariik esitas 3. märtsil 2022. aastal ELiga liitumise taotluse, mis tõendab Moldova ametiasutuste ja kodanike otsustavust jätkata Moldova integreerimist Euroopasse; arvestades, et Moldova Vabariik on nüüd ELi kandidaatriik;
- L. arvestades, et Moldova Vabariigi valitsus on alustanud ulatuslikku poliitilist, kohtu- ja institutsioonilist reformiprotsessi ning näidanud üles otsustavust viia ellu komisjoni arvamuses kindlaks määratud üheksa meetet, et täita ühinemisläbirääkimiste alustamise tingimused; arvestades, et Moldova valitsus rakendab kehtivaid lepinguid, näidates Moldova valitsuse pühendumust tihedamale koostööle ja integreerumisele liiduga; arvestades, et ELiga ühinemine jääb tulemuspõhiseks protsessiks, mis sõltub kehtestatud kriteeriumide ja tingimuste täitmisest;
- M. arvestades, et Moldova Vabariik on ELi lähedane ja hinnatud partner ning ELi ja Moldova suhted on viimase aasta jooksul tihenunud, tuginedes vastastikusele pühendumusele tugevdada poliitilisi sidemeid ja süvendada majanduslikku integratsiooni; arvestades, et nõukogu 13. detsembri 2022. aasta järeldustes laienemise ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi kohta rõhutatakse ELi ja Moldova valdkondliku koostöö edasist süvendamist ning Moldova integreerimist ELi ühtse turuga; arvestades, et EL ja selle liikmesriigid on andnud Moldova Vabariigile märkimisväärset poliitilist, majanduslikku ja humanitaarabi ning on aktiivselt osalenud õigusriigi, demokraatia ja reformide toetamisel riigis; arvestades, et Euroopa Ülemkogu kinnitas oma 23. märtsi 2023. aasta järeldustes taas ELi otsustavust jätkata Moldova Vabariigile igakülge asjakohase toetuse andmist ning komisjonile tehti ülesandeks esitada enne järgmist kohtumist toetuspaketi ettepanek; arvestades, et mahukas ja terviklik toetuspakett on oluline nii riigivälise destabiliseeriva tegevuse vastu võitlemiseks kui ka riigi ühinemispüüdluste jätkamiseks;
- N. arvestades, et liit on alates 2021. aasta oktoobrist andnud Moldova Vabariigile vastupanuvõime tugevdamiseks 1,09 miljardit eurot laenude ja toetustena, sealhulgas eelarvetoetus, makromajanduslik finantsabi, humanitaarabi ning liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ja Moldova toetusplatvormi raames antav abi; arvestades, et 2022. aasta novembris lubatud makromajandusliku finantsabi 105 miljoni euro suurust teist osamakset ei ole ikka veel välja makstud; arvestades, et nõukogu võttis 2021. aastal vastu 7 miljoni euro väärtuses abimeetmeid ning andis 2022. aastal Euroopa rahutagamisrahastu raames mittesurmavaks sõjaliseks abiks veel 40 miljonit eurot; arvestades, et ELi piirihaldamise abimissioon (EUBAM) toetab Moldova ja Ukraina pingutusi oma ühise piiri tulemuslikuks haldamiseks;
- O. arvestades, et Moldova Vabariik korraldab Chişinăus Euroopa poliitilise ühenduse järgmise tippkohtumise, mis näitab riigi edasipüüdlikkust ja kindlalt Euroopa-meelset hoiakut;
- P. arvestades, et Moldova Vabariik lahendas suure logistilise ummiku oma piiril Ukrainaga, võttes tööle rohkem eriväljaõppega piirivalvetöötajaid;
- väljendab praegusel raskel ajal solidaarsust Moldova rahvaga ning kinnitab veel kord oma vankumatut toetust Moldova Vabariigi sõltumatusele, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele; mõistab teravalt hukka Venemaa korduvad katsed Moldova Vabariiki, selle valitsust ja ühiskonda destabiliseerida, mis on hõlmanud hübriidvahendite kasutamist, energiatarnete relvana kasutamist, riigi õhuruumi korduvaid rikkumisi, desinformatsioonikampaaniaid ja lavastatud meeleavaldusi ning ähvardusi kasutada jõudu; kutsub Venemaa ametivõime üles tunnustama Moldova Vabariigi iseseisvust, suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust, lõpetama provokatsioonid ja riigi destabiliseerimise katsed, viima oma relvajõud Moldova Vabariigi Transnistria piirkonnast välja, tagama kogu Cobasna laos asuva laskemoona ja varustuse väljaviimise või täieliku hävitamise rahvusvahelise järelevalve all ning toetama Transnistria konflikti rahumeelset ja lõplikku lahendamist kooskõlas rahvusvahelise õiguse põhimõtetega ja Moldova Vabariigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides;
 - nõuab, et EL ja selle liikmesriigid jälgiksid tähelepanelikult Moldova Vabariigis valitsevat olukorda ning võtaksid meetmeid, et võidelda Venemaa Föderatsiooni hübriidvahendite kasutamise vastu; nõuab, et EL suurendaks oma toetust Moldova Vabariigile, sealhulgas pakkudes rohkem tehnilisi vahendeid, finantsabi ja eksperditeadmisi, et võidelda desinformatsiooni, küberrünnete ja muude hübriidrünnakute vastu; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles parandama ELi tegevust kajastavat strateegilist teabevahetust Moldova Vabariigis; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama ka edaspidi sõltumatut meediat Moldova Vabariigis ning pingutusi edendada kogu ühiskonna meediapädevust ja kriitilise tähtsusega analüüsioskusi, et suurendada elanikkonna suutlikkust desinformatsioon ära tunda;

3. väljendab heameelt president Maia Sandu juhtimise ja poliitilise vapruse üle, samuti otsusekindluse ja vastutuse üle, millega on Moldova ametiasutused suutnud paljastada ja tõrjuda Venemaa toetatud katseid valitsust destabiliseerida; kutsub nõukogu, komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles põhjalikult hindama olemasolevaid toetusmeetmeid, võttes arvesse Moldova Vabariigi suurenenud julgeolekuriske ning vajadust tugevdada Moldova riigiasutuste, relvajõudude ja ühiskonna vastupanuvõimet välistele destabiliseerimis- ja provokatsioonikatsetele; tunneb heameelt eesistujariigi Rootsi ettepaneku üle luua ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames Moldovas tsiviilmissioon (ELi partnerlusmissioon Moldovas – EUPM Moldova), et toetada desinformatsiooni, küber- ja hübriidohtude vastu võitlemist; kutsub liikmesriike üles looma ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames ulatusliku ELi nõuandva tsiviilmissiooni ja sellega kiiresti alustama ning seetõttu seadma prioriteediks missiooni alustamise välisasjade nõukogu 22. mai 2023. aasta istungil ning nägema missiooni elluviimiseks ette piisavalt töötajaid ja rahalisi vahendeid;

4. kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles veelgi tugevdama koostööd Moldova Vabariigiga, et parandada riigi vastupanuvõimet hübriidohtudele, sealhulgas töötades ühiselt välja strateegia 2023. aasta kohalike valimiste, 2024. aasta presidendivalimiste ja 2025. aasta parlamendivalimiste usaldusväärsuse ja turvalisuse kaitsmiseks, et toetada desinformatsiooni vastu võidelda püüdvate ajakirjanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tööd; kutsub komisjoni ja Moldova ametiasutusi üles tugevdama strateegilist kommunikatsiooni Moldova elanikkonnaga, sh Moldova Vabariigi Transnistria piirkonna elanikega; kutsub lisaks sotsiaalmeediaplatvorme üles töötama välja, kohandama ja rakendama konkreetseid veebisisu modereerimise meetmeid, milles võetakse arvesse Moldova Vabariigi desinformatsiooni konteksti;

5. väljendab heameelt selle üle, et Moldova ametivõimud mõistsid selgelt hukka Venemaa agressioonisõja Ukraina vastu, ning väljendab heameelt valitsuse lubaduse üle järgida ELi piiravaid meetmeid Venemaa vastu; kutsub komisjoni üles abistama Moldovat nende sanktsioonide rakendamisel ja toetama mis tahes negatiivsete tagajärgede leevendamist; tunnustab Moldova jätkuvat solidaarsust inimestega, kes põgenevad Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja eest, ja riigi hiljutist otsust anda neile ajutine kaitse kooskõlas asjakohaste ELi õigusaktidega; kutsub komisjoni üles jätkama ELi elanikkonnakaitse mehhanismi raames humanitaarabi andmist, Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) ning ümberpaigutatud EUBAMi kaudu piirihalduse toetamist ning toetama solidaarsusplatvormi raames isikute ELi liikmesriikidesse viimist; kordab oma üleskutset komisjonile ja Moldova ametiasutustele võtta arvesse praegu Moldovas viibivate Ukrainast pärit lapspagulaste erivajadusi ning luua toetusprogrammid pagulastest naistele, eelkõige spetsiaalset tuge vajavatele soolise vägivalla ohvritele, ning tagada juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenustele;

6. juhib tähelepanu Moldova Vabariigi rollile piirkondliku julgeoleku tagajana, eriti alates Venemaa täiemahulise sissetungi algusest Ukrainasse; väljendab heameelt Euroopa rahutagamisrahastu toetuse märkimisväärse suurendamise üle Moldovale 2022. aastal, et aidata ajakohastada Moldova relvajõude; kutsub liikmesriike üles suurendama Moldova Vabariigile Euroopa rahutagamisrahastust antavate vahendite mahtu pikemaajaliste ja prognoositavate iga-aastaste eraldiste kaudu, mis muu hulgas võimaldaksid Moldoval tõhustada oma õhuseiret ja -kaitset ning suurendada seeläbi ka ELi julgeolekut oma piiridel;

7. toetab ELi ja Moldova Vabariigi vahel algatatud kõrgetasemelise poliitilise ja julgeolekudialoogi raames tehtavat tööd, et tõhustada välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas koostööd, tõstatada asjakohaseid piirkondliku julgeoleku ja stabiilsusega seotud küsimusi ning arutada võimalusi tihedaks koordineerimiseks ning mõjusateks abi- ja toetusmeetmeteks; väljendab tänu Moldova Vabariigi osalemise üle ELi väljaõppemissioonis Malis ja kavatsuse üle aidata kaasa ELi väljaõppemissioonile Somaalias ning EUFOR Altheale Bosnias ja Hertsegoviinas ning suurendada koostööd hübriidohtudega võitlemisel;

8. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid laiendaksid kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi kohaldamisala nii, et see hõlmaks karistatava kuriteona ka korruptsiooni, mis kahjustab riigi julgeolekut, stabiilsust, põhiseaduslikku korda ja demokraatlikke institutsioone; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid kehtestaksid viivitamata sanktsioonid nende suhtes, kes püüavad Moldova Vabariiki destabiliseerida, kahjustada selle julgeolekut, stabiilsust ja põhiseaduslikku korda või korrumpeerida riigi poliitilisi ja majanduslikke institutsioone; nõuab sellega seoses, et EL kehtestaks tagaotsitavate oligarhide Ilan Şori ja Vladimir Plahotniuci suhtes isiklikud sanktsioonid ning vajaduse korral karistaks nende äriühinguid ja poliitilisi organisatsioone; palub asjaomastel vastuvõtvatel riikidel ja territooriumidel anda Ilan Şor ja Vladimir Plahotniuc Moldova Vabariigile nende üle kohtumõistmiseks välja;

9. kinnitab veel kord oma täielikku pühendumust Moldova Vabariigi toetamisele ELi liikmeks saamisel; on arvamusel, et see oleks geostrateegiline investering ühtse ja tugeva Euroopa loomisse; tunnustab valitsuse edusamme reformide elluviimisel ja õigusaktide vastavusse viimisel liidu õigustikuga ning julgustab töötama intensiivsemalt assotsieerimislepingu ning põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna täieliku ja tulemusliku rakendamise nimel; julgustab ELi ja liikmesriikide juhte jätkama investeerimist poliitilisse dialoogi Moldova Vabariigiga ja ka Moldovat külastama, et tõendada muu hulgas ELi veendumust tagada Moldova tulevik Euroopas; kutsub komisjoni üles lisama selged, mõõdetavad ja ühtsed kriteeriumid ja võrdlusalused Moldova Vabariigi jaoks kindlaks määratud üheksasse meetmesse, et liikuda ELiga ühinemise poole;

10. väljendab heameelt Moldova ametiasutuste märkimisväärtete pingutuste üle reformikava edendamisel ja nende kindlameelsuse üle viia ellu komisjoni arvamuses kindlaks määratud üheksa meetet hoolimata Venemaa survest ja Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast põhjustatud kriisidest; julgustab Moldovat jätkama otsustavalt oma demokraatia- ja õigusriigiteemalise reformikava elluviimist; julgustab valitsust tegema koostööd kõigi sidusrühmadega, et viia ellu põhjalik, kestlik ja terviklik korruptsioonivastane ja kohtureform kooskõlas ELi ja Veneetsia komisjoni soovitustega; tunnustab valitsuse otsustavaid samme kohtusüsteemi toimimise parandamiseks, sealhulgas kõrgema justiitsnõukogu ja kõrgema prokuröride nõukogu uute liikmete eelkontrollimenetluses tehtud edusamme; julgustab kõiki asjaomaseid osalejaid, eelkõige kohtunike üldkogu, tagama, et kõrgema justiitsnõukogu ülejäänud ametikohad täidetakse kiiresti ja kooskõlas selle liikmete usaldusväärsuse kõrgete standarditega; väljendab heameelt korruptsioonivastaste meetmete üle, nagu tagaseljamenetlust käsitlevate õigusaktide rakendamine, ning edusammude üle mitme kõrgetasemelise korruptsioonijuhtumi ja ühe miljardi USA dollari suuruse pangapettusega seotud juhtumite menetlemisel; kutsub Moldovat ametiasutusi üles jätkama ja veelgi tugevdama pingutusi korruptsioonivastases võitluses, määrates eelkõige kindlaks riigi korruptsioonivastasele võitlusele spetsialiseerunud asutuste volitused ning suurendades riikliku korruptsioonivastase keskuse ja riikliku ametialase aususe ameti tegevuse tulemuslikkust; tuletab meelde, kui oluline on käsitleda ühe suurima prioriteedina korruptsiooni eest süüdistuste esitamisel ja süüdimõistmisel usaldusväärtete tulemuste saavutamist, tuginedes ennetavatele ja tõhusatele uurimistele;

11. ergutab Moldovat tegema pingutusi organiseeritud ning raske rahvusvahelise ja piiriülese kuritegevuse vastu võitlemisel; kutsub komisjoni üles suurendama abi Moldova õiguskaitseasutustele nende kuriteoliikide ennetamiseks; väljendab heameelt Moldova Vabariigi tõhustatud koostöö üle Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (Europol), Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ameti (CEPOL) ja Frontexiga ning kutsub komisjoni ja nõukogu suurendama nende institutsioonide kohalolu Moldovas; väljendab heameelt ELi sisejulgeoleku ja piirihalduse toetuskeskuse raames Moldovas tehtava tiheda koostöö üle ning nõuab ELi toetuskeskuse tugevdamist, muu hulgas luues ja säilitades asjaomastes ELi institutsioonides kontaktpunkte ning andes keskuse operatiivtegevuseks rohkem ELi rahalist abi; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid oma toetust Moldova siseministeeriumile ja parandaksid koostööd Moldova Vabariigiga salastatud teabe vahetamisel;

12. väljendab heameelt Moldova Vabariigi võetud kohustuse üle suurendada pingutusi, et täita komisjoni arvamuses esitatud oligarhia kaotamise nõuet; tunneb heameelt oligarhia kaotamise seaduse eelnõu, meediaomandit käsitleva õigusakti ning riigivara, riigiettevõtete ja riigikapitaliga üksuste haldamise uue strateegia (2022–2030) vastuvõtmise üle; nõuab siiski tungivalt, et ametiasutused järgiksid Veneetsia komisjoni soovitusi süsteemse lähenemisviisi kohta, et tugevdada institutsioone ja õigusakte, mis on seotud monopolide vältimisega, konkurentsipoliitika, erakondade, valimiste, maksustamise ning korruptsiooni ja rahapesu vastase võitlusega; kutsub Euroopa Komisjoni üles selgitama üheksas meetmes kirjeldatud oligarhia kaotamise protsessi;

13. kordab oma nõudmist luua assotsieerimislepingu rakendamise ja ühinemisläbirääkimiste protsessi vahel uuenduslik, täiendav ja paindlik koostoime, mis võimaldab Moldovat Vabariigi järkjärgulist integreerumist ELi ühtse turuga, tuginedes prioriteetsele tegevuskavale ja valdkondlikele programmidele ning võimaldades juurdepääsu ELi rahalistele vahenditele, mille abil saavad Moldova kodanikud ühinemisest kasu kogu protsessi vältel, mitte alles pärast selle lõpuleviimist;

14. rõhutab, kui oluline on liikuda riigi reformiprotsessiga edasi, et parandada elanikkonda, eriti vähemkaitstud elanikkonnarühmade ja piirkondade elanike elatustaset ning pakkuda noorematele põlvkondadele riigis atraktiivseid elu- ja tööväljavaateid; tuletab samuti meelde, et Moldova peab täitma oma kohustust suurendada soolist võrdsõulisust ja võidelda naistevastase vägivalga vastu, nagu on märgitud komisjoni arvamuses esitatud üheksas meetmes;

15. jääb ootama, et Moldova Vabariik viib ellu komisjoni arvamuses esitatud üheksa meetet, mis määra kindlaks komisjoni arvamuses ja komisjoni hinnangus osana 2023. aasta laienemispaketist; kutsub sellega seoses komisjoni ja Euroopa Ülemkogu üles alustama 2023. aasta lõpus ühinemisläbirääkimisi ELiga pärast seda, kui need üheksa meetet on ellu viidud;

16. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid Moldova Vabariigi integratsiooni riigi kaasamise kaudu ELi programmidesse, vahenditesse ja ametite tegevusse, nagu ELi ühtse turu programm, programm „Digitaalne Euroopa“, ELi elanikkonnakaitse mehhanism, Euroopa Keskkonnaamet, Euroopa ühendamise rahastu ja Euroopa Kaitseagentuur, elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (BEREC), algatus „DiscoverEU“, tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programm jt, samuti toetades Moldova Vabariigi osalemist programmides, millega ta on juba ühinenud, nagu Erasmus Munduse programm;

17. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid annaksid Moldova Vabariigile jätkuvalt poliitilist, majanduslikku ja humanitaarabi, sealhulgas 2022. aastal loodud Moldova toetusplatvormi kaudu, ning osaleksid aktiivselt õigusriigi, demokraatia ja reformide toetamisel riigis; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid rahalist ja tehnilist abi, et toetada Moldova Vabariigi kiiret ja tulemuslikku ELiga ühinemise protsessi, ning nõuab, et Moldova Vabariigile antaks finantsabi eelkõige otsese eelarvetoetuse vormis; nõuab, et Moldova Vabariigile antaks poliitiline ülevaade enne ja pärast nõukogu istungeid kooskõlas Lääne-Balkani riikide puhul järgitava praeguse tavaga;

18. peab väga oluliseks, et EL on pakkunud ulatuslikku toetuspaketti, millega on alates 2021. aasta oktoobrist Moldova vastupanuvõime tugevdamiseks kasutusele võetud rohkem kui 1,09 miljardi euro ulatuses laene ja toetusi, väljendab heameelt selle üle, et komisjon maksis 5. aprillil 2023 Moldova Vabariigile antava makromajandusliku finantsabi teise osamaksena välja 10 miljonit eurot, kusjuures toetuse üldmaht on 150 miljonit eurot, mis tuleb viivitamata välja maksta; eeldab, et 2023. aasta mai alguses makstakse välja veel 40 miljonit eurot laenudena; kutsub komisjoni üles maksmata viivitamata välja 2022. aasta novembris teatavaks tehtud 105 miljoni euro suurune eelarvetoetus, et toetada Moldova makromajandusliku ja finantsilise stabiliseerimise pingutusi; tunneb heameelt selle üle, et komisjon tegi ettepaneku suurendada makromajanduslikku finantsabi 145 miljoni euro võrra, ning kinnitab oma valmisolekut seda meetet toetada; nõuab ettepaneku kiiret vastuvõtmist, et võimaldada vahendite väljamaksmist 2023. aasta jooksul;

19. kutsub komisjoni üles valmistama ette Euroopa Ülemkogu poolt 23. märtsil 2023. aastal Moldovale taotletud toetuspaketi hiljemalt Euroopa Ülemkogu 29. juuni 2023. aasta kohtumisel, et tugevdada riigi vastupanuvõimet, julgeolekut, majandust ja energiaravustust ning toetada riiki ELiga ühinemise teel;

20. rõhutab, kui tähtis on anda Moldova Vabariigile võimalikult vara juurdepääs ELi ühinemiselsetele rahastamisvahenditele; palub, et komisjon esitaks võimalikult kiiresti ettepaneku IPA III määrus⁽²⁾ vastavalt läbi vaadata ning teeks sealhulgas ettepaneku IPA III kogueelarvet piisavalt suurendada; rõhutab, kui oluline on tagada koostöö ELi programmide ning ELi ja selliste lisavahendite vahel, mida annavad rahvusvahelised finantsasutused, liikmesriigid ja teised rahastajad;

21. väljendab heameelt ajutiste liberaliseerimismeetmete üle, millega toetatakse Moldova Vabariigi majandust, kehtestades iga-aastased tollimaksuvabad tariifikvoodid, et tulla toime Venemaa, Valgevene ja Ukraina eksporditurgude kaotusega; nõuab, et EL teeks viivitamata märkimisväärsed pingutusi oma tariifikvootide püsivaks liberaliseerimiseks, et tagada prognoositavus ja suurendada riigi atraktiivsust investorite jaoks keskpikas ja pikas plaanis, nagu on taotlenud Moldova Vabariik; märgib, et kuna põllumajandus on Moldova Vabariigi jaoks oluline majandussektor, peaks eespool nimetatud meetmetega kaasnema ka toetus Moldova põllumajandustootmise jätkusuutlikkuse tagamiseks; nõuab, et Moldova Vabariigi kui väikesemahulise majanduse struktuuri arvestades ja positiivsetele auditihinnangutele tuginedes lubaks EL importida Moldovast ka rohkemaid loomset päritolu saadusi ja kaasata Moldova põllumajandustootjad Ukraina sõjast tingitud turuhäiretest mõjutatud tootjate hüvitusmehhanismi;

22. mõistab hukka Venemaa jätkuva energiašantaazi ja väljendab toetust Moldova Vabariigi pingutustele suurendada energiajulgeolekut tarneallikate mitmekesistamise, tarbimise vähendamise, Euroopa turult energia ostmise ja võrkudevahelisi ühendusi loova taristu (nt Isaccea-Valkaneši ja Suceava-Balti kõrgepingeliinid) arendamise kaudu, samuti kaitsta oma kodanikke kõige enam abi vajavatele elanikkonnarühmadele mõeldud hüvituskava ja energiatoetusfondi abil; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid jätkaksid Moldova Vabariigi toetamist energiasõltumatuse saavutamisel, sealhulgas suurendades selle tootmisvõimsust, ühenduvust, mitmekesistamist ning meelitades ligi investeringuid taastuvatesse energiaallikatesse ja energiatöhususse, tagades samal ajal keskkonnasäästlikkuse ja püüdes saavutada süsinikuneutraalsust kooskõlas Moldova strateegiliste prioriteetidega; nõuab tungivalt, et ELi institutsioonid kasutaksid erakorralist rahaeraldust selleks, et ühendada Moldova Vabariik kiiresti ELi elektrivõrku ja vähendada sõltuvust Transnistria piirkonnas toodetavast energiast; rõhutab, kui

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. septembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/1529, millega luuakse ühinemiselise abi instrument (IPA III) (ELT L 330, 20.9.2021, lk 1).

oluline on ELi ja partnerite panus, et leevendada Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõju Moldova energiahindadele, ning nõuab vajaduse korral lisaabi andmist; julgustab Moldovat ELi energiaplatvormi kaudu täielikult ära kasutama ühise gaasiosumehhanismi võimalusi, et tagada energiavarustuskindlus ja saada juurdepääs taskukohasemale energiale; nõuab, et ELi institutsioonid abistaksid Moldova Vabariiki nende pingutuste tegemisel;

23. nõuab, et EL ja selle institutsioonid toetaksid Moldova Vabariigi püüdlusi oma maksesüsteemi ajakohastamisel, et täita ühtse euromaksete piirkonnaga (SEPA) integreerumise tingimused, ning teeksid kõik vajaliku, et täita Moldova Vabariigi ja ELi vaheliste rändlustasude kaotamise eesmärk, laiendades alustuseks ELi „rändle nagu kodus“ põhimõtet ka Moldova Vabariigile;

24. tunneb heameelt ELi ja Moldova vahelise kaupade autoveo liberaliseerimise lepingu pikendamise üle 30. juunini 2024, mis võimaldab Moldoval oma majanduse toetamiseks alternatiivseid ekspordimarsruute täielikult ära kasutada; peab kiiduväärseks Moldova osalemist transpordiühenduse töös ja ergutab edasist koostööd, et Moldova võiks saada transpordiühenduse asutamislepingu täieõiguslikuks liikmeks ja et Chişinăusse saaks luua transpordiühenduse esindusbüroo; kutsub transpordiühenduse sekretariaati üles toetama tegevuskava väljatöötamist ELi transpordiõigustiku ülevõtmiseks riiklikesse õigusaktidesse;

25. nõuab, et EL jätkaks Moldova Vabariigi raudteetaristu ja ka Giurgiuleşti sadama taastamise ja ajakohastamise toetamist piirkondlike ja ülemaailmsete toiduga kindlustatuse probleemide lahendamise osana ning Moldova Vabariigi ja Ukraina majanduse tugevdamise ühe võimalusena;

26. väljendab heameelt Moldova ühinemise üle programmiga „EL tervise heaks“ ning kutsub komisjoni üles pakkuma Moldovale lisatoetust selle programmi alustamiseks ja rakendamiseks;

27. ergutab korraldama kahepoolseid parlamentaarseid kohtumisi liikmesriikide parlamentide ja Moldova Vabariigi parlamendi vahel, samuti komisjoni ja Moldova Vabariigi valitsuse vahel, ning soovib kaaluda, millistel tingimustel saaksid Moldova Vabariigi vaatlejad asuda tööle Euroopa Parlamendis, sidudes selle näiteks konkreetsete klasterite üle peetavate läbirääkimiste lõpetamisega; väljendab valmisolekut aidata kaasa parlamentaarse demokraatia toetamisele ja tugevdamisele Moldova Vabariigis, sealhulgas Jean Monnet' dialoogi kaudu, kui see on riigisiseses kontekstis asjakohane;

28. tuletab meelde, et Moldova Vabariigi haldussuutlikkuse suurendamine on üks peamisi nõudeid, mis on kehtestatud komisjoni 17. juuni 2022. aasta arvamuses; võtab teadmiseks Venemaa Ukraina-vastase sõja mõju Moldova Vabariigi piiratud eelarvele ja haldussuutlikkusele; kutsub sellega seoses Moldova ametiasutusi üles jätkama pingutusi ELi liikmeks saamisega tegelevate riigi haldusvaldkonna töötajate kvalifikatsiooni ja suutlikkuse parandamiseks; julgustab komisjoni lähetama ELi ametnikke Moldova ministeeriumidesse; palub komisjonilt, et arvestades Moldova Vabariigi ülesandeid ja ELi kandidaatriigi staatust, suurendaks ta veelgi oma personali suutlikkust Moldova Vabariigi ühinemisprotsessi elluviimiseks ja toetamiseks nii Brüsselis kui ka Chişinăus ning looks Moldova Vabariigi jaoks oma naabrusspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadis (DG NEAR) eraldi üksuse;

29. rõhutab, et koostöö kodanikuühiskonnaga ja selle osalemine otsustusprotsessis on Moldova Vabariigi ELile lähendamiseks vajalike reformide eduka rakendamise alus; nõuab, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid suurendaksid oma toetust Moldova Vabariigi kodanikuühiskonnale;

30. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Euroopa Nõukogule, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganiatsioonile, ÜRO-le, Moldova Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile ning Venemaa Föderatsioonile.